

บทความวิจัย (Research Article)

การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริม
สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์
Developing an Integrated Internal Supervision Model to Promote
Classroom Research Competencies at Santi Wittayasan School

จักรพงษ์ แกล่งกันท์¹

Jakrapong Thalangkan¹

โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์, นongบัวลำภู, ประเทศไทย¹

Santiwittayasan School, Nong Bua Lamphu, Thailand¹

Received: July 10, 2022 Revised: August 29, 2022, Accepted: August 1, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู และ3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูและนักเรียน 1,090 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต และประเด็นสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบวิลคอกซัน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู 3 วิธี คือ ครูที่มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนต่ำกว่าระดับมาตรฐานใช้วิธีการนิเทศแบบพี่เลี้ยง ระดับมาตรฐานใช้วิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และระดับสูงกว่ามาตรฐานใช้วิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง 2) รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ DSLK Model ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการนิเทศภายในแบบบูรณาการ และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีความสอดคล้อง สมเหตุสมผล และเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 3) ผลการประเมินประสิทธิผล พบว่า (1) ครูผู้นิเทศมีสมรรถนะในการนิเทศภายในแบบบูรณาการอยู่ในระดับสูง และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบบูรณาการก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการอยู่ในระดับมากที่สุด (3) นักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการของครูผู้รับการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ, การนิเทศภายในแบบบูรณาการ, สมรรถนะ, วิจัยในชั้นเรียน

¹ Corresponding author, Tel. 0895831487, Email: chakapong02@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the need for integrated internal supervision model to promote teachers' classroom research competencies, 2) to develop an integrated internal supervision model to teachers' classroom research competencies, and 3) to evaluate the effectiveness of integrated internal supervision model to promote teachers' classroom research competencies. The target group used in the research was 1,090 people. The research instruments were Interview form, test, questionnaire, observation form, and group discussion. The values were used as percentage, mean, standard deviation, Wilcoxon signed-rank test, dependent samples t-test and content analysis. Findings were as follows: 1) Teachers need to improve integrated internal supervision model with 3 methods; teachers who are substandard in classroom research competencies used Mentoring, for standard in classroom research competencies used Peer Coaching and for above standard used Self-directed Development. 2) The integrated internal supervision model (DSLK Model) with principle, objectives, integrated internal supervision process and success conditions had consistently, reasonably and possibly practicing. 3) The results of using the integrated internal supervision model to promote research classroom competency revealed that; (1) The supervision teachers had a high level of competency in internal supervision, and knowledge and understanding about classroom research before and after using different supervision styles were not statistically significant at the .05 level. (2) Teachers who received the supervision had knowledge and understanding of the integrated supervision before and after the use of the integrated supervision model were different at statistical significance at the .05 level. There is a very high level of classroom research competency, and their satisfaction with the integrated internal supervision model was at the highest level. (3) The students' learning outcomes before and after using the integrated internal supervision model were significantly different statistically.

Keywords: DSLK Model, Integrated Internal Supervision, Competency, Classroom Research

บทนำ

การนิเทศการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นไปที่การทำงานประจำวันในห้องเรียนของครู และการมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติตามภาระงานหรือความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกันกับการควบคุมคุณภาพของหลักสูตร การประเมิน และการปฏิบัติการกำกับดูแลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นของครูทุกคน (Bates and Burbank, 2019) ในขณะเดียวกันผู้บริหารสามารถนำการนิเทศการสอนมาส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนและช่วยเหลือในการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย เนื่องจากการนิเทศการสอนเป็นทั้งกลยุทธ์และเทคนิควิธีการหนึ่งในการช่วยครูปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งการนิเทศ สามารถดำเนินการได้เพื่อการพัฒนาครูทั้งก่อนประจำการ (Preservice Teaching) และครูประจำการ (In-service Teaching) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาสมรรถภาพ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา โดยใช้การนิเทศแบบร่วมมือกัน เรื่อง การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา (กัลยา พานิชวงษ์, 2547; อรวรรณ เหมือนสุดใจ 2545) ดังนั้น การนิเทศการสอนจึงสามารถเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูได้เป็นอย่างดี การนิเทศการสอนที่ใช้ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น และครูกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการนิเทศการสอนที่ใช้ช่วยให้ครูสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ประสบผลสำเร็จ และช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (จรรยาพร ลำไย, 2547)

จากการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคและความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสันติวิทยาสรรพในปีการศึกษา 2562 พบว่า จุดที่ควรพัฒนา แม้ว่าภาพรวมทุกรายมาตรฐาน ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเลิศ แต่มาตรฐานที่ 1 ซึ่งได้ระดับคุณภาพดีเลิศ และร้อยละของการพัฒนาการจากผลสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ โดยเปรียบเทียบการเข้าใกล้ค่าเฉลี่ยระดับประเทศของปีการศึกษาที่แล้วกับปีการศึกษาปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบผลสอบ O-NET ของนักเรียนโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ ชั้น ม.3 และ ม.6 ปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยของโรงเรียนมีพัฒนาการเข้าใกล้ค่าเฉลี่ยของระดับประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ ชั้น ม.3 เพิ่มขึ้นอย่างมากและสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คือ มีคะแนนพัฒนาการสูงขึ้นร้อยละ 22.26 ส่วนในระดับชั้น ม.6 มีคะแนนพัฒนาการลดลง ร้อยละ 0.17 และ ม.6 โรงเรียนยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรพัฒนาในด้าน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ในปีการศึกษาต่อไป โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนควรได้รับการพัฒนาและให้ความสำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ควรส่งเสริมทั้งคณะครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความชำนาญหรือประสบการณ์ทางวิชาการเฉพาะด้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ หรือหารูปแบบวิธีการใหม่ๆ ที่แตกต่างจากที่เคยจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจ ตั้งใจใฝ่เรียนรู้ มุ่งสู่เป้าหมายอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพของตนโดยมุ่งพัฒนากระบวนการนิเทศภายในที่หลากหลาย (โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ, 2563)

จากการร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ได้ข้อสรุปว่าสำคัญๆ ได้ 2 ประการ ดังนี้ ประการแรก กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูจำนวนมากมีการเตรียมการสอนน้อยและไม่เป็นปัจจุบัน ให้ความสนใจและความสำคัญแก่ผู้เรียนน้อยมาก ขาดการศึกษาความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนเป็นแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) โดยกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมเองทั้งหมด เคยชินกับการสอนแบบเน้นย้ำเนื้อหาบอกให้นักเรียนจดและท่องจำ จะมุ่งสอนแต่ความรู้ในกรอบหรือหาความรู้มาบรรยายให้นักเรียนเป็นผู้ฟัง หรืออธิบายองค์ความรู้ให้นักเรียนฟังเป็นกิจกรรมหลักมีการยกตัวอย่างให้ดูบ้างแต่ไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนมีการพูดจาโต้ตอบหรือกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นน้อย ครูจะเน้นการสอนของครูมากกว่าการเรียนรู้ของนักเรียนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้เรียนจะเรียนอยู่แต่ภายในห้องเรียน มีโอกาสได้ออกไปแสวงหาความรู้นอกห้องเรียนน้อยมาก ครูส่วนใหญ่ไม่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และประการที่สอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ จากสภาพปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนข้างต้น ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่บรรลุตามเป้าหมาย จำเป็นต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทใน

ฐานะเป็นผู้นำทางวิชาการ และครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูให้สามารถวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีบทบาทสำคัญในการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนของครู (โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์, 2563)

ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา และเป็นผู้รับผิดชอบหลักงานวิชาการของโรงเรียนจึงได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาจึงได้ร่วมปรึกษาร่วมกับฝ่ายบริหารของโรงเรียนและมีความเห็นสอดคล้องกันคือภารกิจหลักของการบริหารคือการพัฒนาในโรงเรียนทั้งด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และการบริหารทั่วไป เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้ตระหนักในปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และการเรียนรู้จากความคิดปฏิบัติจริง จึงได้ประชุมคณะครู พิจารณหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยที่ประชุมมีมติร่วมกันว่า ควรมีการนิเทศกำกับติดตามการเรียนการสอน โดยนำเอากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา 2) ขั้นการกำหนดจุดเด่นจุดด้อยเพื่อหาแนวทางพัฒนา 3) ขั้นการหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา 4) ขั้นการลงมือปฏิบัติ โดยการสาธิตการสอนและการนิเทศเยี่ยมชั้นเรียน และ 5) ขั้นติดตาม ประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข มาเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิจัยในชั้นเรียนของครูโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ มีคำถามการวิจัยดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ มีอะไรบ้าง
2. การพัฒนาแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ เป็นอย่างไร และมีองค์ประกอบใดบ้าง
3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์หลังจากการนำไปทดลองใช้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์
2. เพื่อพัฒนาแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ มีสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการนิเทศภายในแบบบูรณาการของครูผู้นิเทศหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการอยู่ในระดับสูง และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการแตกต่างกัน
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบบูรณาการของครูผู้รับการนิเทศก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการแตกต่างกัน มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการอยู่ในระดับมาก
3. นักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการของครูผู้รับการนิเทศแตกต่างกัน

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบบูรณาการ

วาสนา บุญมาก (2562) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับนิยามของการนิเทศภายในแบบบูรณาการไว้ว่า เป็นแบบแผนที่แสดงถึงการดำเนินงานตามขั้นตอนการนิเทศอย่างเป็นระบบที่บูรณาการการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบชี้แนะทางปัญญา และการนิเทศแบบพี่เลี้ยง ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการนิเทศ และการวัดและประเมินผล หรือผสมผสานรูปแบบหรือวิธีการนิเทศภายในแบบต่างๆ เพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบชี้แนะทางปัญญา และการนิเทศแบบพี่เลี้ยง สอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2560); Glickman (2004) ที่สรุปเกี่ยวกับวิธีการและรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการในโรงเรียนที่จะเอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายของการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องใช้วิธีการที่บูรณาการหรือผสมผสานวิธีที่หลากหลาย เช่น การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) การนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Counselling) การนิเทศแบบเสริมพลัง (Empowerment) การนิเทศแบบกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) เป็นต้น ทั้งนี้การจะเลือกบูรณาการการนิเทศแบบใดนั้นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูหรือบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งด้วย

สำหรับ การนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกระบวนการนิเทศการสอนเชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างวิธีการนิเทศที่สอดคล้องกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู ประกอบด้วย วิธีการนิเทศ 3 วิธี คือ

1. การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) เป็นวิธีการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้นิเทศใช้ในการนิเทศภายในกับกลุ่มผู้รับการนิเทศที่มีผลการทดสอบก่อนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50)
2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นวิธีการที่เพื่อนครูที่เป็นผู้นิเทศร่วมมือร่วมกันปฏิบัติงานเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนกับกลุ่มผู้รับการนิเทศที่มีผลการทดสอบก่อนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาตรฐาน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50-69)

3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เป็นวิธีการที่ผู้นิเทศติดตามดูแลให้คำปรึกษากับครูในการพัฒนาตนเองเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนกับกลุ่มผู้รับการนิเทศที่มีผลการทดสอบก่อนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงกว่ามาตรฐาน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป)

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน

สมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลและนำไปสู่ปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ ส่วนการวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะ หรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หรือเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ คือ กำหนดปัญหา พิจารณาเลือกวิธีดำเนินการ การดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผลการวิจัย ดังนั้น สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของครูในการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จในการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสุมิล ว่องวานิช (2560) ได้กำหนดรูปแบบไว้ 4 รูปแบบ ได้แก่

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานหรือการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบรวมพลัง (Collaborative Action Research) เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการโดยครูหลายคนร่วมกันทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนหลายๆ ชั้น หรือแผนกวิชา หรือภาควิชา โดยคณะผู้วิจัยเกิดจากการรวมตัวกันของครูที่มีความชำนาญเฉพาะต่างกันมาร่วมมือกันทำวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

3. การวิจัยปฏิบัติการระดับโรงเรียน (Schoolwide Action Research) เป็นการวิจัยที่ดำเนินงานโดยผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนอาจรวมหน่วยงานนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาโรงเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

4. การวิจัยปฏิบัติการถึงชุมชน (Community - based Action Research) เป็นการวิจัยที่อาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยอาศัยพลังของชุมชนที่จะระดมทรัพยากรจากทุกแห่งมาพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาสมรรถครูตามรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาในชั้นเรียนของครูแต่ละคนที่ใช้กระบวนการนิเทศแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับสมรรถนะในการวิจัยในชั้นเรียนของครู ได้แก่ การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) เป็นวิธีการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้นิเทศใช้ในการนิเทศภายในกับกลุ่มผู้รับการนิเทศที่มีผลการทดสอบก่อนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นวิธีการที่เพื่อนครูที่เป็นผู้นิเทศร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนกับกลุ่มผู้รับการนิเทศ และการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เป็นวิธีการที่ผู้นิเทศติดตามดูแลให้คำปรึกษากับครูในการพัฒนาตนเองเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนกับกลุ่มผู้รับการนิเทศ ดังกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ตามแนวคิดของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2553) โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิจัย (Research: R_1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development: D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) ขั้นที่ 3 การวิจัย

(Research: R₂) เป็นการนำไปทดลองใช้ (Implementation) และขั้นที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) เป็นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation) กลุ่มเป้าหมายการวิจัย (Target Groups) จำนวน 1,090 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน ครู 58 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 1,030 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต และประเด็นสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Wilcoxon Signed Ranks Test ค่า t –test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู 3 วิธี คือ ครูที่มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนต่ำกว่าระดับมาตรฐานใช้วิธีการนิเทศแบบพี่เลี้ยง ระดับมาตรฐานใช้วิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และระดับสูงกว่ามาตรฐานใช้วิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง 2) รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ DSLK Model ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการนิเทศภายในแบบบูรณาการ 4 ขั้นตอน และเงื่อนไขความสำเร็จ มีความสอดคล้อง สมเหตุสมผล และเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ 3) ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า

1. ครูผู้นิเทศมีสมรรถนะในการนิเทศภายในแบบบูรณาการอยู่ในระดับสูง และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ
2. ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบบูรณาการก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ โดยมีความรู้ความเข้าใจในการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการอยู่ในระดับมากที่สุด
3. นักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการของครูผู้รับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศนักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

อภิปรายผล

รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ DSLK Model จะเห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันโดยเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันของแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดการพัฒนสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนของนักวิชาการรวมทั้งนำหลักการ แนวคิด ในการออกแบบหรือพัฒนารูปแบบ มาสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการนิเทศและกระบวนการการนิเทศการสอนที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบ การเรียนการสอน ร่วมกับการออกแบบวิจัยและพัฒนาส่งผลให้รูปแบบมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีสูง มีความเป็นไปได้จริง และการนำวิธีการเชิงระบบไปใช้ในการออกแบบจะยิ่งช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการนำไปสู่จุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการในครั้งนี้

นี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นภายใต้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สนับสนุนอย่างชัดเจนในทุกองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ เช่น ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม ส่วนเงื่อนไขในการนำรูปแบบการนิเทศ (DSLK Model) ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด คือ 1) ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู 2) ครูมีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกันมีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยครูผู้นิเทศและครูผู้รับ การนิเทศเต็มใจ มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง เช่น เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการนิเทศ โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการสอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้เวลาในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน หลังจากนั้นครูได้ดำเนินการพัฒนาตนเองทั้งด้านการนิเทศและการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องจากการฝึกปฏิบัติภายใต้การติดตามดูแล ให้คำแนะนำและช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย ทำให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบถึงหลักการและความคิดรวบยอด รวมทั้งเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน สอดคล้องกับ วัชรฯ เล่าเรียนดี (2553) ที่กล่าวว่า ผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการวิจัย และผ่านการอบรมทางด้านเทคนิค และทักษะวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ เช่น เทคนิคการนิเทศ เทคนิคการสังเกตการสอน และการจัดประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น นอกจากนี้ ในขั้นตอนแรกของการพัฒนารูปแบบการนิเทศครั้งนี้ เป็นขั้นการศึกษา ข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Analysis) ซึ่งวิเคราะห์ศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่ปรากฏขึ้นจริงและประเมินความต้องการจำเป็นช่วยให้สามารถกำหนดปัญหาประเด็นที่ต้องนำมาแก้ไข ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ DSLK Model จะเห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม และสอดคล้องกันโดยเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันของแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดการพัฒนาศมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูได้เป็นอย่างดี ดังภาพที่ 2 ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการนิเทศ 4 ขั้นตอน ขั้นการวางแผน กำหนดทิศทาง (Direction Planning: D) ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ (Supervisory Management: S) ขั้นการพัฒนาการเรียนรู้ (Learning Development: L) ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing: K) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ ประกอบด้วย วิธีการนิเทศ 3 วิธี คือ

1. การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) หมายถึง กระบวนการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาศมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้นิเทศใช้ในการนิเทศภายในกับกลุ่มผู้รับการนิเทศที่มีผลการทดสอบก่อนการพัฒนาศมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนระดับต่ำกว่ามาตรฐาน (คะแนนเฉลี่ยของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าร้อยละ 50)

2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) หมายถึง กระบวนการที่เพื่อนครูที่เป็นผู้นิเทศร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาศมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนกับกลุ่มผู้รับการนิเทศ

ที่มีผลการทดสอบก่อนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนระดับมาตรฐาน (คะแนนเฉลี่ยของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป)

3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) หมายถึง กระบวนการที่ผู้นิเทศติดตามดูแลให้คำปรึกษากับครูในการพัฒนาตนเองเป็นวงจรต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนกับกลุ่มผู้รับการนิเทศที่มีผลการทดสอบก่อนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนระดับมาตรฐาน (คะแนนเฉลี่ยของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป)

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ (DSLK Model)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การดำเนินการนิเทศภายในแบบบูรณาการ ควรจริงจังและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ
2. ในการดำเนินการนิเทศภายใน ควรเตรียมผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้มีความพร้อม และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจนก่อนทำการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจศรัทธา การยอมรับ และความไว้วางใจ และยอมรับซึ่งกันและกันในการนิเทศ
3. โรงเรียนควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการดำเนินการนิเทศภายในแบบบูรณาการให้ชัดเจน และพัฒนาผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในแบบบูรณาการในโรงเรียน เพื่อให้ผู้รับผิดชอบมีความรู้ ความเข้าใจ ความมั่นใจในการทำงาน จะส่งผลให้การนิเทศภายในแบบบูรณาการโรงเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4. ควรดำเนินการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ด้วยการให้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอให้ครูได้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และต่อเนื่อง เช่น การเข้ารับการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงานกับครูที่ประสบความสำเร็จในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและพัฒนาการนิเทศภายในแบบบูรณาการ โดยใช้แนวคิด หลักการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อนำมาใช้พัฒนาระบบนิเทศภายใน และการจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน
2. ควรศึกษาเจตคติของครูที่มีต่อการดำเนินการนิเทศภายในแบบบูรณาการในโรงเรียน
3. ควรศึกษาแรงจูงใจแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศภายในแบบบูรณาการในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- สุวิมล ว่องวานิช. (2560). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา พานิชวงษ์. (2547). *การพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาโดยใช้การนิเทศแบบร่วมมือกัน*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรรยาพร ลำไย. (2547). *การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนและการนิเทศโดยผู้บริหาร เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์. (2563). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2562*. เอกสารทางวิชาการโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). *เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศโครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน*. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.
- วาสนา บุญมาก. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2560). *การนิเทศภายในสถานศึกษา: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. มหาสารคาม: อภิชาดิการพิมพ์.
- อรรธรณ เหมือนสุดใจ. (2545). *การนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Bates, A. and Burbank, M. (2019). *Agency in Teacher Supervision and Mentoring*. New York: Routledge
- Glickman, C. D. (2004). *Supervision of Instruction: A Developmental Approach*. Boston: Simo & Schuyter.